

# Učiteljski TOVARIS.

List za šolo in dom.

---

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

---

List 10.

V Ljubljani, 15. maja 1881.

Tečaj XXI.

---

## Iskrice.

Prava modrost je Tvoj najboljši svetovalec; bodi poslušen njenim naukom! Njeni nasveti razprostirajo se na vse slučaje tvojega življenja, kateri upljivajo na vsa tvoja dejanja in nehanja. Le prava modrost je zanesljivi vodnik človekov na strmih in polzkih potih njegovega življenja.

Prava modrost izobrazuje duha, vreduje naše življenje in daje našim dejanjem pravo veljavo; ona je luč, katera nam varno sveti v vseh težavah in v temni noči naše osode, ter nas varno pripelje do pravega cilja.

Prava modrost edina daje našemu poduzetju resnično vrednost in veljavo; le po nji nam morejo naša prizadevanja v resnici kaj koristiti, a brez nje je naše delo vse zbegano in nehasljivo.

Prava modrost, ako je človeku v delež, je njegovo najboljšo premoženje in zaklad, katerega koristi in dobička si more vedno zvest biti.

V resnici modri imenovati more se le oni, kdor dolžnosti svojega poklica popolnoma pozna, jih zvesto in vestno izvršuje, ter se po njih ravná, je za svoj napredek razumen in vse, kar se mu pripeti, iz pravega stališča opazuje, si ve v grenkih položajih sam pomagati, ter vse-skozi po pravih in skušenih pravilih svoje življenje vodi, vživa in ravná.

Modri je, kdor svoje poželjenje, svoje veselje in svojo radost, kakor tudi svojo jezo in strasti krotiti vé in zna.

V resnici modri je óni, kateri le malo zahteva; človek k svoji pravi sreči in blagru potrebuje edino prave zadovoljnosti.

Modri je, kdor brez godrnjanja nadloge svojega stanu z vdanostjo v božjo voljo prenaša.

Kdor iz napak, katere so se pred njim ali pa okolo njega godile, nauk povzame, ne napak (greha) delati, more se imenovati modrim. Tudi more se oni modrim prištevati, kateri ni imel prilike iz svarilnih zgledov drugih si dobrih podukov pridobivati, a poleg tega najmanjemu številu napak zapade, katere se pa prizadeva zopet dobre načiniti, in si iz lastne skušnje vodilo pridobi, po katerim v prihodnje more dobro, pošteno in pravično živeti.

Modro je ozirati se pogostoma v preteklost in prihodnost; pa še modreje je vsak trenutek časa sedajnosti dobro in koristno uporabljati.

V resnici modri človek ima svojo prihodnost z dobrimi in slabimi nasledki vedno pred očmi, vedno vse dobro prevdari, kar mu bode njegovo poduzetje koristnega ali zopernega obrodilo, ter je na vse določno in skrbno pripravljen, in ga nobena reč preveč ne straši, kar mu bode pa edino-le v delež, če ima mirno vest. Tak človek ne bode nikdar dospel na stališče, iz katerega bi moral zaklicati: „Kaj takega bi si nikdar mislil ne bil!“

Kot v resnici modri posnemlji si iz najbolj odurnih in zoprnih slučaje v tvojega življenja vselej kaj koristnega za tvoj lastni poduk in opominjevalno svarilo!

Modri prireja svoja naprejšetja in sklepe na podlagi pravega prepričanja in skušinj bolj, nego pa na podlagi — morebiti priliznjenih svétov. —

Modri zre v obličje neskončne večnosti, le človeške napake rudeče mu lice, temna prihodnost ne zamrači mu oči, a zamrači mu jih pa zamujevanje in zanemarjanje dolžnosti njegovega poklica.

Svet išče modrega človeka, a modri človek išče pa samote.

Največje veselje dela človeku prava modrost, a najgotoveji pripomoček, pravo modrost si pridobiti, je pa sveta čednost.

Prava notranja zadovoljnost in dušni mir sta brat in sestra, katerih mati je modrost; kdor si pa ta dva kot prijatelja pridobiti hoče, mora poprej se ž njihovo materijo (modrostjo) popolnoma sprijazniti.

Prava modrost ni podobna robi v naprodaj razobešeni; ona ne obstoji samo v besedah — nego v dejanjih.

Prepozno bilo bi človeku še le takrat modremu postati, ko ga je uže njegova lastna neumnost v brezno pogube pahnila, in ga dušnega kakor tudi telesnega premoženja in blagostanja popolnoma oropala.

Ako si moder v cvetu svojega življenja, kadar tvoji počutki le po veselji in radosti hrepené in te tisočere strasti na kraj pogubonosnega propada vabijo, če si pozoren in moder poprej, kot te lastna skušnja tega prepozno uči, bode ti tvoje premagovanje v lastno čast, slavo in korist zaleglo.

M. R.

## Perva odgoja otrokova.

(Spisal Jos. Ciperle.)

### 9.

V tem poglavji naj omenjam nekaterih naopak pri telesni vzgoji otrokovi, ki so jako razširjene, a tudi zelo kvarne otrokovemu zdravju.

V prvi versti je zibanje. Zibel je res jako poetičen predmet, dosta se je uže opeval v pesnih, dosta slavil. Kakó lepo slóve na. pr. ta navadno fraza: „od zibeli do groba“. Kakó romantičen je prizor, v kateri ziblje mati svoje dete, pevajoč mu sladke pesni! Poeziji čast, toda resnici glas.

Poglejmo otroka v zibeli. Glavica in vse njega telesce se premiče neprestano od leve na desno, od desne na levo stran. Res skóro zaspí; kajti omamilo ga je zibanje. In to je ravno naopaka, to je kvara.

Materam je bila zibel od nekđaj prijetno orodje, s katerim so najprej tešile otrokove solzé. Zazibale so ga, in miroval je. In potem so smele svobodno kramoljati s svojimi prijateljicami, kajti ženska rekóčnost hoče duška. Ta naopaka je rodila drugo še večjo naopako, namreč zibanje. Ali ni treba misliti, da si je mati s tem kaj koristila. Otrok, ki se je navadil na zibanje, ti ne bode dal mirú, dokler ga ne zaziblješ. S perva imajo matere res več prostosti z zibanjem; a pozneje jim daje to vedno več dela.

In koliko terpi zdravje otrokovo po zibanji, na to ne smem misliti. Z zibanjem ga omamimo, sem dejal prej. Vsak dan ga moramo mamiti po dvakrat, trikrat, ali še večkrat. In potem se čudimo, da ga, ko odraste, tolikokrat bolí glava, da je tako bled, tako čmeren, tako zaspan, tako slabe glave.

Toliko o tem predmeti.

Dokler se ne postavlja otrok na nóge, nosimo ga vkrog ali vozimo. Tudi tú ne ravnamo vselej modro. Pervič ga ne zavijamo vselej dovolj, posebno nóg ne, in prehladí se nam. Drugič ga nosimo radi le na eni strani. To je spet naopačno, kajti s tem se kaj lahko vsloči njega telesce. Tudi, ako ga pozneje začnemo voditi ob rôci, vodimo ga sedaj ob levi, sedaj ob desni.

Pogostoma se pripeti, da bi otrok rad potipal ali v roko vzel kako stvar, ki je oddaljena od njega. Kaj storé v tem slúčaji stariši? Berž mu jo prinesó k posteljici. To je velika naopaka. Danes morda želi otrok, da mu daš ključ, jutri bode uže želel ure, in pojutrišnjem ti zapóve, dat mu ptiča, ki je letel ravno mimo okna. Te prošnje mu pač uslišati ne bodeš mogel. Otrok se bode jokal. In čemú to vse? Ako

želi morda ključ, ali sploh kako malenkostno stvar, nesi ali vèdi ga tija, kjer je omenjana reč. Ako želi ptiča, nesi ga k oknu, ter ga naj tam skuša vjeti sam. Takó se prepriča sam, da to ni možno, in ne bode te silil s svojimi solzami.

Stariši bodite dosledni! Kar začnete, to končajte. Ako nečete podati česa otroku, česar vas prosi, ne dajte mu tega tudi po nobeni ceni. A vi ste premehki. Otrokov jok vas le prerad zavódi od vašega sklepa. In prav to je vselej vzrok, da vas otroci toliko nadlégujejo; to je vzrok, da imate toliko opravila ž njimi. Ako vidi, da mu ne koristi jok, da vas ne ginejo po nobeni ceni njega solze, ne bode se jokal, ne vas skušal, prisiliti do česa na takov način.

Kaj vse tirjajo od nas, mi porekó nekateri. — Brez potú ni sadú, — pravi poslovica. Ako hoče napraviti črevljár škornjo, krojač suktnjo, mizar mizo, mora se tudi truditi. In ako vam je kaj do tega, da napravite iz svojega otroka človeka, morate se tudi nekoliko potruditi. Pač veljá to več truda, nego li črevljarju izdelovanje škornje, zató ima tudi človek višjo ceno, nego škornja.

Ali nasprotno je paziti starišem, da radi vselej uslišijo vsako opravičeno prošnjo otroku. Ako vas n. pr. prosi dete po noči vode, ne zavračajte ga osorno. In če ste še takó trudni, vaša dolžnost je, da vstanete in mu daste piti. V tem slúčaji bi bilo nepravilno, odrekati mu to prošnjo.

Naši sedanji otroci so sploh bojazljivi. Kakó se ti bojé ostati sami v temni sòbi! In kdo je kriv temu? Samí stariši. Ti mu pripovedujejo toliko o strahéh; kolikrat ga strašijo samí po nepotrebnem, n. pr.: če ne bodeš priden, pride pó-te „bav bav!“ To so same brezumnosti. Strani s strahovi, s tem abotnim proizvodom prenapete človeške domišljavosti. Sam se ne bode bal otrok temote; ali vi mu omračíte s svojim strašenjem njegove misli takó, da se je bojí.

Vsaka mati je ponosna, ako more povedati kaj dobrega o svojih otrocih. In kaj bi ne bila? Saj so takó redki dobri otroci. S kolikim veseljem pohvali mati otroka samega, ako je storil kaj pravega! Čemú vse to? Čemú hvaliti sploh dobrega, pravičnega, krepóstnega človeka? Ali se ne zgodi prerado, da smo krepóstni samó zató, da nas hvalijo drugi? Ali ni naša dolžnost, da smo krepóstni? To veljá tudi o otroku. Kaznjevaj ga, akó je storil kaj slabega, kaznjevaj ga, ako je prelomil tvoje zapóvedí; ali ne hvali ga, ako je priden. Takó se bode navadil delati dobro samó zato, ker je dobro; tako se bode odvadil slabih, krivičnih dejánj. Ako bode čutil, da se ti prikupi s svojo krepostjo, bode se ti pozneje mnogokrat nalagal, da je storil kaj dobrega. Ne varaj se! Ne misli, da njega nedolžna ustica ne umó legáti! Mladina je jako izumljiva in zvita. Žal! — da je takó.

Ako hočeš, da ti izpolni otrok kakšno povelje, ne obétaj mu nikačega plačila. On te ima vbogati brezuvétno. Tvoja beseda mu bodi sveta, tvoja želja povelje. V čem se loči tvoj otrok od tvojega hlapca, ako ti ga je obdarovati za vsako storjeno delo. Zatorej ne le samó zato, ker ga izpridiš z darili, ampak tudi zato, da se loči od sužnja, mu ne obétaj daril. Končno bode mislil, da si primoran, plačati ga; in ne bode te vbogal brez darila. Kaj ti je storiti potem? Storití imaš sam, ali pa poseči po palici, ter ga ž njo prepričati, česa ti je dolžan. Vendar, kateri izmed vaju zaslužuje palice? Premisli, vdari se na persi, oče, ti jo zaslužiš v tem slúčaji.

Najgerše zlò je vendar ponos otrokov. Na kaj bi se neki ponašal tvoj otrok? Na tvojo imovíno, katero morebiti podeduje nekdam, na tvoja dobra svojstva, na tvojo čast? Kaj mu je treba pripovedovati, da si ti bogatín, da si učenjak? Kaj mu praviš, da je tvoj sosed prosják? Pojdi, pojdi, sramuj se bahač! Le poterpi, skôro mu tudi ti ne bodeš dosta dober, dosta visok. Skôro si bode želel še imenitnejšega, bogatejšega očeta. Misli si, da si izgubil svojo imovino. Kaj si potem, nego prosják? In tvoj ponosni sin se te bode ogibal, bode se sramoval tebe, borega prosjáka!

„Da je možno vzgojiti ponosnega otroka“ — piše Dupanloup — „treba ga je čisto prestvariti. Njegova nprav se ima ne le vzboljšati, nego čisto prenoviti. Čudno delo! O tem je treba časa, doslednosti, poterpljenja, stanovitnosti, inteligence, katera svojstva se redko in v dovoljni meri združene nahajajo, in celo potem le za silo zadoščujejo brez božje milosti. Čudo takšne prenovitve je pripisovati le nadprirodni dejavnosti“.

Stariši, ki imajo po mnogo otrok, ne ljubijo vseh enako. Nekateri — tako nazivani „milčki ali ljubljenci“ — uživajo vso njih ljubezen, vse dobrote, vse častí; in drugi so čisto zaverženi. Ako se „ljubček“ pregreši v čem, vse se mu odpušča. Zaverženec občuti za vsako malenkost ostro kazen. Celó, ako se ljubček krivega storí kacega pregreška, kaznuje se zaverženec. Nad kom morajo izliti stariši svojo jezo? Nad ljubčekom je nečejo, zatorej jo nad zaveržencem. Kaj se pravi to? — Ti ljubljenci vzraščajo počasi pravi divjaki; a zaverženci pravi slabovci, prave sirote. Ne vem, iz česa izvira ta odlika; ne vem, s čem so si zaslužili ljubljenci in zaverženci vse to. Pravičnega vzroka mi ni môči najti.

Stariši, bodite pravični! Bodite v tem svojim otrokom vzor. Kakó smete li od drugih tirjati, naj bodo pravični do vas, kako smete iskati, da bodo vaši otroci pravični do vas in do drugih, ako vi sami niste do njih?

Lehko bi še mnogo govoril o naopakah, ki se delajo pri vzgoji. Rad bi še naslikal mnogo žalostnih prizorov iz družinskega življenja; ali, bodi si dovolj! Morebiti spregovorim pozneje sem ter tija še kaj o takšnih razmerah. Vendar za danes bodi dosta. (Dalje prih.)

## France Malavašič.

L. 1839 se je Fr. Malavašič v drugem licejskem razredu razun naukazanih predmetov učil občne zgodovine pa slovenščine. Po doveršenih modroslovskih šolah se — brez premoženja in dostojne podpore — ni mogel določiti za noben stan; sklene torej domá vkvarjati se s podučevanjem ter se uči znanstvenega odgojstva ali pedagogike. In tedaj jame prav pridno pisariti slovensko. Tiskar Blaznik in bukvar Giontini ga podpirata, in na svetlo so prišle mîkavne in podučne knjižice iz pisem Kr. Šmida poslovenjene in priravnane: 1) Jozafat, kraljevi sin iz Indije, v 8<sup>o</sup> str. 127 l. 1840 natisnil in založil J. Blaznik. — 2) Genovefa. Povest iz starih časov za vse dobre ljudi, zlasti pa za matere in otroke. L. 1841 v 8<sup>o</sup>. Sedaj pri Blazniku v 16<sup>o</sup> str. 122 l. 1879 tretji natis. — 3) Timotej in Filemon. Zgodba keršanskih dvojčkov 8<sup>o</sup> str. 90 l. 1842 J. Blaznik. — 4) Erazem iz Jame. Povest iz XV. stoletja. Poleg verjetnih pisem spisal Fr. Malavašič. Z eno podobšino. V Ljubljani. Na prodaj v založbi J. Giontini. 1845. 8<sup>o</sup> str. 39. — Predgovor, iz kterega se cíni tedanja njegova proza, se glasi:

„Naša domovina imá toliko prigodb spominja vrednih in toliko slavnih móž starih in sedajnih časov, de se je čuditi, de se nihče doslej ni lotil, une zapisati in jih ljubim Slovincem v roke dati, té pa k posne-manju vsim, posebno pa mladosti, v izgled postaviti.

Po nemško se je sim ter tje žé več pisalo, pa v domačim jeziku še nimamo taciga pisanja.

Slovinci radi berejo, se radi učijo in veselje imajo, kadar kaj lepiga od svojih sprednikov berejo. Kako malo pa imajo tacih beril!

„Poskušnja velja!“ sim si mislil, ko sim se te bukvice pisati lotil, in če ravno ne morem, jih po volji in želji vsih spisati, se vunder nadjam, de mi bo vest, de sim tudi kaj k slavi domovine in k podučanju svojih ljubih rojakov pomagal, za trud dovolj plačila dala.

Začetek je v vsaki reči težák, in če ima človek pri začetku več podpore in več prijatlov, bolj se mu delo odséda. Ravno tako je tudi tukaj. Če bodo te bukvice več prijatlov in bravcov imele, jih bo tudi več in lepših še kmalo sledilo. Verstile se bodo lepe povésti s popisovanjem življenja slavnih rojakov, in tako se bo prijetno berilo z lepim podučanjem združilo“.

L. 1846 se je izmed njegovih v „Novicah“ št. 33 priobčila pesem „Miloš Kabilovič“ (Obilič); št. 43 „Nemilost ptičjiga lova“; št. 49 poleg nemškega:

## P r i l i k e.

Fantini so ogli,  
Ki se spepelé, —  
Devíce so cvétke,  
Ki cvet svoj zgubé.

Možje so viharji,  
Vihar se zbuči, —  
Žené so pa zvezde,  
Njih svit utamni.

Vsi — ogli, cvetlice  
In zvezde, vihar,  
Slavite Gospoda:  
Gospodov ste dár!

Sploh čislana pa je njegova na konci leta 1846 št. 52 natisnjena s ponavljanim odmevom „Gospod, pri nas ostani!“ ponatisnjena tudi v Janežič. Cvetnik slov. slovesn. III. 1870 str. 35. 36 (Popotniki smo vtrudeni — In pot nam je neznana, — Ki od modrosti Tvoje nam — Prihodnje še je dana; — S težavam' smo povsod obdani: — Gospod, pri nas ostani! itd.). — V listu 94 str. 196 poroča dr. J. Bleiweis, da je bil v Ljubljani slavni nemški pesnik baron Klesheim, kteremu v poeziji je geslo: „Avstrijan iz avstrijske sim kervi, — In pojem le, kar mi sercé velí“. Čednih pesmi njegovih smo nektere častno znanemu slovenskemu pesniku dali posloveniti, pravi ondi, in nadjamo se, da jih bomo mogli kmalo po novem letu priobčevati po „Novicah“. — Pesnik ta je bil Malavašič, in res so l. 1847 „Novice“ iz omenjene zbirke po njem poslovenjene prinesle naslednje pesmice: „Angeljček“ št. 2; „Starost spoštujte“ št. 5; „Kaj je čudo“ št. 14; „Krogotek“ št. 34; „Rožica in metulj“ št. 37; „Pot v toplejši deželo“ št. 43. — Druge, bolj izvirne in hvale vredne so v l. 15: „Sanje cesarja Rudolfa I.“ Pésem (v poslavljenje rojstniga godu Njih veličastva, presvitliga cesarja Ferdinanda I., 19. dan maliga travna 1847) je posneta iz poboja na Marskem polji nad Dunajem, kjer je češki kralj Premisel Otokar II. 24. velikega serpana 1278 premagan in zoper voljo cesarja Rudolfa I. iz Habsburškega rodu bil umorjen. Tudi Slovenci, piše v opombi Malavašič, so se v tem poboju pod vojvodstvom Ulrika Heunburškega junaško obnesli. Ponatisnjena je omenjena balada (Na Dunaji v poslopji mogočniga cesarja — Veselje s krepkim glasam v zlate strune vdarja itd.) v Janežič. Cvetn. slov. slovesn. 1870. str. 173. 174. — L. 44 je čitati „Slovó od c. k. slavniga krajnskiga regimenta Hohenlohe-Langenburg o njegovim odhodu na Laško 1. listopada 1847“ (Vojaki, z Bogam! kliče vse, — Ko greste iz domačije, — In materam, očetam se — Po licih solza vlije, — Ko brat se posloví s sestró — In bratcu milo da rokó itd.); l. 47: „V spomin stótniga rojstniga dnéva barona Žiga Cojza, 23. listopada 1747“ (Vém, de pomorje je vtihnilo — In vse valove svoje milo — Zibalo na Teržaški breg; — Vém, de ogorje

je gorénsko — Se radovalo po slovensko, — Gromel de je v Bohinji jék itd.); in I. 5 sonet po Schillerjevih mislih: „Na pogorišu koliseuma“ (Strah je, se z elementi vojskovati, — Ko razrušivši svojih mej ograjo — S človekam slabim svojo igračo imajo, — Čigar oblast jim je sicer spoznati itd.).

Jako zanimljivi so to leto njegovi „Domorodni listi“ in sicer št. 5 — 9: I. Slovenski jezik med vsimi slovanskimi narečji za petje nar bolj pripraven. II. Slovénsko pesništvo. — Vvod. „Krajnska Čbelica“ in „Novice“; Prešerin in Koseski. — Prešernove poezije.

„Prešérin in Koseski sta dvě svitli zvézdi na obnebj slovenskiga pesništva, sta dva velikana na našim Parnasu. — Kterimu teh dveh slavnih mož gré pervenstvo, in kateri izmed nju zasluži venec predstva? Tako slišimo nektere Slovence popraševati in prepirati se, ker ta tega, uni uniga povzdiguje, de se nam skorej taka godí, kakor njega dni Nemcam, ki so se toliko časa prepirali, kateri njih pesnikov je večí, Géte ali Šiler, de jim je poslednjič Géte sam s krepkim odgovoram smešno pravdo razsodil. (Göthe: „Die Deutschen sollten froh seyn, zwei solche Kerls, wie wir, zu haben, anstatt zu streiten, wer grösser sey!“)

Po naši pameti se zastran pervenstva naših dveh ne samo po domovini slovečih, ampak tudi od družih Slovanov čislanih pesnikov nihče drugi ne more prepirati, kakor kdor ima le enostransko znanje slovenskiga jezika in komur ni bilo dano, céne pesniške umetnosti skozi in skozi spoznati. Samo tak more enimu očitati, de je preveč Krajnc in premalo Slovenec sploh, drugimu pa, de je od čiste slovenšine med ptuje slovanske narečja preveč zašel, ker ne prevdari in tudi ne vé, iz kakšniga stališa nej se slednji slovanski pesnik v sedanjim času vzajemniga bližanja slovenskih narečij sódi. Slednji ima svojo pot, po kateri hódi in slednji se mora tudi po nji soditi. Kar je tukaj sploh rečeniga, veljá tudi od Prešérna in od Koseskiga.

Prešérin se da — naj nam bo pripušeno v prilikah govoriti — priličiti labudu, kateri preganjan in ranjen od nemilih viharjev osode po samotnim jezeru življenja plava; íše, česar najti ne more; hrepeni po tém, kar mu je namenjeno, česar pa doseči ne more, in zdaj v žalosti svojiga serca v milih glasih zdihuje, zdaj v nevolji srečo v britkim spoznanji njene nestanovitnosti in goljufnosti ojestro tóži. Ker on nar ljubši od ljubezni pôje, bi ga smeli pesnika ljubezni imenovati.

Koseski je enak bistrovidnimu orlu, kterimu je osoda krepke perute podarila, de se v jasne višave vzdigne in bližnji sosed vseoživljajočiga sonca iz njegovih žarkov moč serka, ktera ga učí modrost, de jo v krepkih glasovih spet učí in oznanuje. Ker so veličastne reči večidel predmeti njegovih pesem, bi smeli Koseskiga pésnika resnosti in veličastnosti imenovati.



Osoda je slednjiga nju na različno pot napeljala in Rojenica je slednjimu že v zibelki različne darove duha podelila. Prešérnu je natočila več britkosti v kupico življenja, Koseskovo serce je s serčnostjo bolj navdala. In v tem je vzroka iskati, zakaj so Prešérnove poezije tako mehkočutne (sentimental), zakaj iz njih večidel žalost, britkost in nevolja diha, in zakaj so Koseskove tako čverste in krepke, de serce vsaciga, ki jih umé, tako povzdignejo in vnamejo, kakor ga Prešérnove pomilovavno omečijo. Zavoljo tega je tudi, de Prešérin v svojih poezijah le samiga sebe bolj ogledovati dá, ko se Koseski bolj po občinstvu premiče. Pa bodi si vsakimu, kakor si hoče, to je gotovo, de se slednji nju po svojih potih tako doveršeno premika, de mora vsak Slovénc, bodi Krajnc ali Štajarc, Korósec ali Goričan i. t. d., obema zasluženi venec slave in pesniškiga pervénstva podati, in ju slovenskim klasikam vverstiti ter spoznati, de se, akoravno imata razne pesniške predmete, nju pesniška djavnost vunder v eno steka: — de sta edina, kterih dozdej še nihče Slovincov ne doseže“. Tako je pisal Fr. Malavašič v „Novic.“ l. 1847.

## Poučevanje v naravoslovji.

(Dalje.)

### Osmi dan.

Ali velja zakon, da toplota vse reči razteguje, mraz pa jih zopet kerči, tudi za tekočine, n. pr. vodo? — Zakaj voda v posodah kipi, kadar zavre? — Ako se pa posoda z vrelo vodo od ognja odstavi, tedaj nič več ne kipi. — 100 litrov špririta v mrazu meri potem na toplo prenešen 105 litrov. Z vodo se pa vendar še drugače godi. Kdo vé, kaj se zgodi, ako pustimo vodó zmerzniti v zaperti posodi? — Zmerznjena voda spremenila se je v ledeno kepo, katera je postala dosti večá od posode. Tudi velike skale, v katerih razpoklinah voda zmerzne, da celo železne krogle razpočijo ker jih led razžene. (Najmanjši prostor voda zavzema pri  $+ 4^{\circ}$  C; ako se pa dalje ohlaja, se vedno bolj razširja. Zaradi tega razširjanja je led ( $\frac{9}{10}$ krat tako težak) ložji od vodé, in plava po vodi. Za naše podnebje je to velike vrednosti; ako bi tega ne bilo, tedaj bi morje in jezera po zimi do dna zmerznila, in največa solnčna toplota, ne bi mogla raztopiti nezmerno ledeno množino; ne bi tedaj mogli ljudje prebivati v našem pasu. Glejte tudi v tem neskončno božjo modrost!

Kadar se vsa vodena množina shladi do  $3^{\circ}$  toplot, tedaj postane najbolj gosta, ako se pa še dalje ohlaja, postaja zgornja vodena sklad lažja, ostane zaradi tega na verhu, in zmerznjena v led zabranjuje, da

mraz dalje notri ne more. Pri kateri stopinji je tedaj voda najgostejša? — Kaj se zgodi z vodo, ako se še nad  $+ 4^{\circ}$  ohladi? — Kakšen upliv ima temperatura na težo vodé? — 1 k. dm. vode tehta pri  $+ 4^{\circ}$  1 kgr., ali bode 1 k. dm. vodé pri  $+ 5^{\circ}$  več ali manj tehtal? — Kakošno je razmerje teže pri  $+ 2^{\circ}$ ? — Kaj je težji, 1 k. dm. vode ali 1 k. dm. ledu?

Led je lažje od vodé, zato vidimo, da plava po vodi. — Kako pa je to, da naše vode po zimi prav do dna ne zmerznejo? — Kaj nam koristí, da voda dela izjemo, kar se tiče splošnih zakonov, o mrazu in toploti.

### Deveti dan.

Danes pa hočemo premišljevati, kako vpliva toplota na zračna telesa; ali tudi te raztegne? — Mehur na pol s zrakom napolnjen, ter na to nad gorko peč obešen, se raztegne in napne; kdo je pa to provzročil? (Zrak v mehuru je bil zaradi toplote raztegnjen.) Ali veste še za kake druge take prikazke? — Derva, posebno mehkega lesa, na ognju neprenehoma pokajo; zakaj li? — (V luknjicah nahajajoči se zrak, raztegne se zaradi toplote, ter z vrišem z lesa zbeži. Tudi kostanj poka na ognji, ako ni narezan?) — Dobro zamašene posode toplota dostikrat razžene. Zakaj neki? — Kateri zakon velja v tem slučaju gledé toplote? — Pivo v zamašeni steklenici verže zamašek s pokom v zrak; kdo je to naredil? — (Ogelna kislina v steklenici raztegnila se je vsled toplote.) Kako se tedaj glasi splošni zakon razširjenja toplote? — Toplota vse reči raztegne, mraz pa jih kerči. Katero telo dela od tega zakona deloma nekako izjemo? —

Na to se opira tudi uravnava nekega orodja, s katerim navadno toploto merimo; kako imenujemo to orodje? Čemu nam tedaj služi toplomer? Kateri so deli toplomera? — Toploto merimo na stopinje. Koliko stopinj toplote je sedaj v naši sobi? — (Se pokaže na toplomeru.) Sedaj približam toplomer gorki peči, ali položim na kroglico perst; srebro se po cevi vzdiguje; od kod je prišlo srebro v cev? (S kroglice.) Kako pa umete ter si mislite padanje srebra v cevi? — Pokažite mi ničlo na toplomeru? — Kedaj pade srebro do ničle? — Kako se imenuje ta kraj na toplomeru? — Koliko stopinj ima ta le toplomer na vzgor? — Vedite, to je kraj, kjer živo srebro v toplomeru obstane, ako ga vtaknemo v vrelo vodo ali v krop; kako bodemo tedaj pa ta kraj na toplomeru imenovali? — Stopinje toplote zaznamovajo se z znamenjam  $+$  več (plus), stopinje mraza pa s znamenjam  $-$  manj (minus) tedaj tako:  $+$   $-$ . (Pokaže se na tabli.) Koliko stopinj imamo pri nas po leti? — koliko po zimi? — Toplina v sobah znaša navadno 13 do  $16^{\circ}$  R. — Kri v človeku 28 do  $29^{\circ}$  R. Temperatura v globokih hramih znaša po leti kakor tudi po zimi  $- 9^{\circ}$  R., a nam se zdi v njih vendar po leti hladneje, in po zimi pa gorkeje, ako pridemo od zunaj notri; od česa izhaja to?

Razvidno je tedaj, kako zelo nas goljufa naš čut gledé določitve stopinj toplote. Še bolj se pa tega prepričamo, ako pridemo po zimi z mraza v nezakurjeno sobo. S začetka v nji še mraza ne čutimo, a čez nekaj časa nas začne tresti in zebsti, da je groza. Na česa se tedaj mi nikakor ne smemo zanašati? — Neobhodno potrebna je tedaj naprava, s katere pomočjo zamoremo tej negotovosti v okom priti, in to je toplomer.

A tudi za nekatere rokodelce in opravila je potrebno, da morejo stopinjo toplote ali mraza na toplomeru na tanko določiti; kateri ljudje n. pr. ne morejo biti brez toplomera? — (Zdravniki, vertnarji, pivovarji, vodniki mašin, svilorejci i. dr.) (Čemu potrebujejo toplomer? — Zakaj pa je v toplomeru v cevi živo srebro, ne pa kaka druga tekočina, n. pr. voda; vsaj smo že slišali, da toplota vse reči raztegne?) — (Vedite, živo srebro je bolj občutljivo, ne izhlapi, ter zmerzne še le pri stopinji mraza, katera v našem pasu ni navadna, namreč pri — 32° R.)

Perve toplomere znašel je Anglež Kornelij Drebbel okoli l. 1600, se vé, da niso bili s živim srebrom napolnjeni, ampak s zrakom. Zrak bil je s toploto raztanjšan, zdolnji konec bil je odpert, ter poveznjen v kupico z vodo napolnjeno; voda se je v kupici vzdigovala, ker je bil znotranji zrak stanjšan. To se je pa še bolj zgodilo, ako je bila bunčica od zunanje strani n. pr. na solncu sogreta. Se ve, da taki toplomeri niso bili popolnoma, in zato so se opustili; vendar z njimi je bil narejen začetek. Na akademiji v Florenciji skušali so to nepopolnost popraviti na ta način, da so cev z vinskim cvetom, namesto s zrakom, napolnili, ter cev zdolaj zadelali. Toda vinski cvet zavre prej kakor voda, in njega razširjanje ni nikakor pravilno, za to je tedaj vinski cvet za to manj pripraven.

Na to je poskusil neki mehaniker iz Danciga po imenu Fahrenheit, napolniti cev s živim srebrom, in to se je do danes za naj bolje izkazalo. Kdo je tedaj prvi toplomer znašel? — V katerem času je on živel? — Kakšen je bil Drebbel - ov toplomer? — Zakaj so bile poskušnje s tem toplomerom negotove? — Kdo je poskušal toplomer zboljšati? — S čim? — Zakaj niso bili toplomeri z vinskim cvetom rabljivi? — Kdo je izumil toplomer s živim srebrom? Koliko verst toplomerov razločujemo? — Katere? —

(Dalje prih.)

## Šolski ukazi.

**Iz seje c. k. dež. šol. svéta** dné 7. aprila 1881.

Predštev kranjskega pokojninskega zaloga za ljudske učitelje o letu 1882 napotuje se s primernim nasvetom deželnemu odboru.

O mnenji stavbenega odseka, kar se tiče prostora za šolsko zgrado, ukazuje se, kar ugaja stvari.

Pritožba zoper razsodbo c. k. okrajnega šolskega sveta, ki se tiče nagrade učitelju veronauka za poučevanje na 4razredni šoli, zaverne se.

Pritožba nadučitelja, kateremu se je služba odrekla in plača ustavila, se zaverže.

Učence na gimnaziji je bil po nasvetu učiteljstva oproščen šolnine.

O ukazu slavnega ministerstva za uk in bogočastje, ki se tiče preustroje tudeželske zasebne šole, oziroma ustanovljenja javne šole na nje mesto, pošiljajo se dotični ukazi dotičnemu okrajnemu šolskemu svetu.

Razdeli se več državnih štipendij gojencem tukajšnjega učiteljišča.

Prošnja dijaka, izveršivšega realko, da bi se mu spregledal izpit iz dvoje predmetov pri zrelostni skušnji za gimnazije, predlaga se na višje mesto s primernim nasvetom.

Prošnja profesorja veronauka za stalno službo v Ljubljani se razreši.

Pozivi zoper kazivne razsodbe zastran šolskih zamud in prošnje za denarno pripomoč se razrešijo.

## Slovstvena naznanila.

**Slavnostna knjižica** »Cesarjevič Rudolf, nastolnik avstrijski«, katero smo o svojem času omenili, razprodana je že vsa, a naročila dohajajo še vedno na njo. Kakor se nam javlja, izdal bo tiskar in založnik gosp. Rauch na Dunaji še te dni nov natis, in vsi oni, kateri so se na knjižico naročili in jo še niso prejeli, dobili jo bodo gotovo do 18. dne t. m. Kdor koli bi tedaj omenjeno knjižico še rad imel, naj to hitro obznani dotičnemu založniku, da bo znal, koliko iztisov priréditi, ker pozneje bi to ne bilo več mogoče. Knjižica je pisana tako, da se tudi po dovršeni slavnosti lahko daje slovenski mladini v spomin in darilo. Vsa naročila v tej zadevi naj se odpošiljajo pod natančno adreso: Karl Rauch, Buchdruckerei, Wien, (VI. Hornbostelgasse 4.)

**Matičine knjige.** Hrvatska Matica razaslala je članovom sledede knjige:

**Stanko Vraz.** Izabrane pjesme. Suvodom Franje Markovića. Sa slikom pjesnikovom. Zagreb. 1880. Naklada »Matiče Hrvatske«. Tisak Karla Albrechta. Knjiga ima 21 arak, na Markovićevu velezanimivu studiju odpada deset araka. Po vanskom licu spada ova knjiga medju najukusnije tiskopise, koji na hrvatskom jeziku ugledaše sviet.

**Razgovori o narodnom gospodarstvu.** Po francezkom od J. J. Rapeta za hrvatski sviet priredio Blaž Lorković. (Nagradjeno iz zaklade grofa Draškovića za god. 1879. Zagreb. Naklada »Matiče Hrvatske«, 1880. Tisak Dioničke tiskare. 250 str. u 8mini.

**Slike iz geologije.** Prirodopišne i kulturne crtice. Napisao Mijo Kišpatić. Sa 66 slika. (Nagradjeno iz zaklade grofa Draškovića za g. 1879.) U Zagrebu 1880. Naklada »Matiče Hrvatske«. Tisak Dragutina Albrechta. 214 str. u 8mini. U toj velezanimivoj knjizi nalazimo sledede odsjeke: Voda. Vruća vrela. Vulkani. Potresi. Poviest zemlje. Granit. Kreda. Postanak taložnog kamenja. Dizanje i spuštanje zemaljske kore. Previjanje kore zemaljske i postanak gora. Poviest živučih stvorova na zemlji. Čovječje doba.

**Zabavna knjižnica »Matiče Hrvatske«.** 1) Svz. 43 — 45; Janko Jurković. Sabrane pripoviesti. Pervi svezak. Sudbina jarac. Tuskulaniade. Memoari stare grešlje. Ima i tomu lieka. Ratni memento

starca Ivana. Razoreni ideal. Seoski mecenati. 192 str. u osmini. Sve te pripoviesti tiskane su jur u »Viencu«, nova je »seoski mecenati«. Ciena knjizi 75 novč. 2) Zabavna knjižnica, svezak 45—47. Hania (stari sluga) od Henrika Sienkiewicza. S poljskoga preveo Eugen Tomić. 146 str. u 8mini. Ciena 50 novč. Tisak Dioničke tiskare.

## Iz deržavnega zбора.

**Z Dunaja.** Razprava proračuna naučnega ministerstva se je v obče vršila mirno. Vsi govorniki naše stranke so sicer energično zahtevali strogo izvršitev narodnih pravic v šolah, a mirno so zagovarjali stvar brez osebnih napadov na ministra Conradā. Poslanec Adamek je temeljito dokazal, kako malo se v šolah še ozir jemlje na jezik slovanski. Prof. Krejči se je skazal gorečega branitelja slovanskih pravic. Dr. Tonkli si je z današnjim govorom, v katerem se je krepko potegoval za ravnopravnost Slovencev, mahoma pridobil častno stališče v zbornici poslancev, in isto tako je dr. Vošnjak z njemu lastno iskrenostjo, pa zmerno boril se za ravnopravnost Slovencev. Minister Conrad je marsikaj povedal, kar je dober vtis naredilo na našo stranko. Ker je danes veliko obljubil, da hoče vlada pravična biti tudi Slovanom, upajmo, da ostane mož-beseda!

»Nov.«

## Šolstvo po svetu.

**Stanje pučkih škola u Hrvatskoj i Slavoniji g. 1878/9.** A. Obče pučke škole. Godine 1878/9 bilo je u području kraljevine Hrvatske i Slavonije u 175 političkih i 588 školskih občina, u 599 školskih mjesta, 666 redovito ustrojjenih obćih pučkih škola i 5 za nuždu (silo) ustrojjenih; ukupno dakle 671 škola, sa 477 mjestnih školskih odbora, 339 nadzornika svećeničkoga a 149 svetovnega stališa.

Po spolu bilo je 71 dječaćka, 69 djevojačkih a 526 obospolnih obćih pučkih škola, a svih pet za nuždu ustrojjenih škola bilo je takodjer za oba spola.

Po nastavnom jeziku bile su 632 hrvatske, 22 njemačke, 9 magjarske i 3 rusinske škole; svih pet za nuždu ustrojjenih škola bilo je hrvatskih.

Po trajanju vremena bilo je 595 cielodnevnih, a 71 poludnevna. Na školah za nuždu ustrojjenih podielivana je cielodnevna obuka.

Školska obuka podielivana je u 584 vlastitih i u 82 najmljenih školskih zgradah i to u 902 školskih sobah. Škole za nuždu ustrojene smještene su u najmljenih zgradah i to u 5 školskih sobah.

Od učitelja imala su 793 stan u naravi, ostalo učiteljsko osoblje uživalo je stanarinu.

Od školskih zgrada bilo je u dobrom stanju 321, u srednjem 207, a u lošem 138.

Uz obče pučke škole bilo je 259 školskih vrtova, 15 gombališta (telovadnic), 29 pčelinjaka.

U svemu iznosile su školske zaklade 476.859 for. 9 novč., a ukupni trošak za uzdržavanje obćih pučkih škola iznosio je 629.011 for. 14 1/2 novč.

U školskih knjižnicah za pučke učitelje bilo je 19.904 djela u 34.747 svezaka.

Učili bile su obskerbljene 24 škole potpunoma, 283 dovoljno, 297 nedostatno, a 62 nikako.

Za nabavu učila izdano je godine 1878/9 6.570 for. 70 novč.

Na obćih pućkih školah bilo je rećene godine 87 ravnajućih ućitelja, 17 samostalnih vjeroućitelja, 478 ućitelja, 131 ućiteljica, 21 podućitelj, 27 podućiteljica, 119 namjestnih ućitelja, 14 namjestnih ućiteljica, 7 nuzućitelja, 7 nuzućiteljica, 479 nesamostalnih vjeroućitelja; dakle ukupno 1387 ućiteljskih sila.

Na polazak svakdanje škole bilo je obvezanih: 46.191 dječak, 37.593 djevojćice; ukupno 83.784 djece, od kojih je polazilo svakdanju školu 32.686 dječaka, 22.778 djevojćica; ukupno 55.464 djece.

Po vjeroizpoviesti bilo je: katolićkih 28.430 dječaka, a 19.611 djevojćica; grćko-iztoćnih 3765 dječaka, a 2715 djevojćica; mozaićke vjeroizpoviesti 367 dječaka, a 352 djevojćice; inih vjeroizpoviesti 124 dječaka i 99 djevojćica.

Na polazak opetovnice bilo je obvezano 18.049 djece i to: 11.052 dječaka i 6.997 djevojćica, od kojih je polazilo opetovnicu 12.379 i to 7.588 dječaka i 4.791 djevojćica.

Svakdanju i opetovnu školu polazilo je dakle ukupno 67.843 djece.

Sravni li se broj školskih sposobnjaka za svakdanju školu od 83.784 djece i za opetovnu školu od 18.049, ukupno 101.833 djece, sa brojem polaznika svakdanje i opetovne škole u iznosu od 67.843 djece, tad izlazi, da još 33.990 djece školu nepolazi.

Koncem školske godine 1878/9. bilo je za odpust iz svakdanje škole sposobnih 6.606 dječaka i 4.320 djevojćica; ukupno 10.926 djece, a za odpust iz opetovnice 3.682 dječaka i 2.201 djevojćica; ukupno 5.883 djece. Svega dakle dovršilo je školske uauke 16.804 djece.

Radi nemarna polazka škole tećajem školske godine 1878/9. bile su 6.242 prijave, te je odlučeno 8.698 kazna a ovršeno ih je 3.280.

Od broja škola otpada na pojedina kralj. nadzornićtva: na riećko 52 redovite i 3 za nućuđu; na nadzornićtvo ųupanije zagrebaćke 97 redovitih i 1 za nućuđu; na varaųdinsko 89 redovitih i 1 za nućuđu; na belovarsko 83; na kriųevaćko 75; na poųeųko 31; na osjećko 122, na vukovarsko 110 a na nadzornićtvo grada Zagreba 7 škola.

Od navedenih škola otpada na podųupaniju riećku 23, na delnićku 25, na zagrebaćku 35, na jastrebarsku 18, na karlovaćku 19, na sisaćku 21, na varaųdinsku 37, na zlatarsku 19, na krapinsko-toplićku 29, na bjelovarsku 56, na kriųku 23, na kriųevaćku 31, na koprivnićku 38, na poųeųku 16, na pakraćku 13, na osjećku 35, na virovitićku 43, na djakovaćku 40, na vukovarsku 64, a na rumsku 43 škole. — Grad Zagreb ima 7, grad Senj 2, grad Bakar 2, grad Karlovac 2, grad Sisak 2, grad Varaųdin 4, grad Bjelovar 2, grad Ivanić 2, Kriųevac 2, Koprivnica 4, Poųega 2, Osiek 4 (odnosno 6), a trgovište Ruma 3 obće pućke škole.

(Konec prih.)

**Preparandije v Bavarski.** Bavarsko ima 35 preparandij, v katere je hodilo l. 1879 in 1880 — 2683 ućiteljskih pripravnikov. — Po veroizpovedanji jih je bilo 1669 katolikov, protestantov 1006, ųidov 8. — V desetero ućit. semenišć je hodilo 1129 ućencev. Po veroizpovedanji je bilo katolikov 737, protestantov 388, ųidov 4. Ućiteljišća za ućitelje so bili obiskovana tako-le: v višjem izobraųevalnem zavodu v Aschaffenburgu in v preparandiji jih je bilo 77, v seminaru za ućiteljice 52; v Ludovikem semenišću v Memmingen, in sicer: v preparandiji 24, v semenišću za ućiteljice 24. Okrajno ućiteljišće za gorenje Bavarsko: preparandija 97, semenišće za ućiteljice 43. Okrajno ućiteljišće v

Straubingu: preparandija 71, seminar za učiteljice 43. Vsega skupaj je učenk 444. Po veri je katolikinj 352, protestantovk 83, in židovk 9. S preparandijo višega obraževalnega zavoda v Aschaffenburgu je sklenjen pripravni tečaj; v njega je hodilo l. 1879/80 34 učenk.

**Šolstvo v Braziliji.** Tam imajo dvoje šol: elementarne in više. V elementarne šole hodijo otroci od 5. — 15. leta, a v više od 15. — 18. Poučevanje je brezplačno, revni otroci dobé tudi šolske potrebščine in obleko. Na dekliških šolah poučujejo učiteljice. Vlada umešča učitelje, ki se morajo podvreči izpitom, ako hočejo dobiti kako boljše mesto. Po vsem cesarstvu je 5800 javnih šol za 200.000 otrok. Privatnih šol dvojih je tudi toliko, a v nje hodi 600.000 otrok.

## Različnosti.

**Največje cerkve na svetu.** Ob času, ko so posvečevali novo stolno cerkev v novem Jorku, sestavili so zapisnik največih cerkev na zemlji in jih uvrstili po številu ljudi, kolikor jih ktera obsega. Največja na zemlji je cerkev sv. Petra v Rimu, ki ima prostora za 54.000 ljudi; Milanska stolnica obsega 37.000; sv. Pavla v Rimu 33.000; Kolinska 30.000; Pavelska v Londonu in Petronijska v Bolonji po 25.000; »Hagia Sofia« v Carigradu, zdaj muslimanska mošeja, 23.000; Lateranska v Rimu 22.000; »Notre-Dame« v Parizu 21.000; nova stolnica v novem Jorku 17.500; stolnici v Pizi in sv. Štefana na Dunaju po 12.000; sv. Dominika v Bolonji 11.400; Marijana v Monakovem 11.000; sv. Marka v Benedkah 7000 ljudi.

**Številka devet.** Številka devet ima te-le lastnosti:

Če se številka 9 s katero koli številko pomnoži, je svôta številk v tem produktu zopet 9. Na pr.:

$$\begin{aligned} 9 \cdot 2 &= 18, 1 + 8 = 9, \\ 9 \cdot 3 &= 27, 2 + 7 = 9, \\ 9 \cdot 5 &= 45, 4 + 5 = 9, \\ 9 \cdot 7 &= 63, 6 + 3 = 9, \text{ itd.} \end{aligned}$$

Če se pa 9 pomnoži s katerim koli številom, je svota številk v produktu 9 ali 2krat 9 ali 3krat 9 itd.; tako da, če se številke prve svote seštejejo, dobimo zopet 9. Na pr.:

$$\begin{aligned} 9 \cdot 35 &= 315, 3 + 1 + 5 = 9. \\ 9 \cdot 53 &= 477, 4 + 7 + 7 = 18, 1 + 8 = 9. \\ 9 \cdot 235 &= 2115, 2 + 1 + 1 + 5 = 9. \\ 9 \cdot 532 &= 4788, 4 + 7 + 8 + 8 = 27, 2 + 7 = 9. \end{aligned}$$

**Veliki šolski dobrotnik.** Gosp. Janez Štampfl, meščan in hišni posestnik v Pragi, je izročil c. k. deželnemu predsedništvu v Ljubljani 100.000 gl. za dijaške štipendije Nemcem na Kočevji. Obresti ustanovnine (jednotne državne obligacije) 4200 se imajo obračati za 44 dijaških štipendij, in sicer: 8 po 200, 16 po 100 in 20 po 50 gl. Mesto Kočevje ima pravico predlaganja. — Gosp. Štampfl je pa posebej še dal kapitala 2500 gl. za nemško šolo v Maierle (nemška vas občine Doblíč v Černomeljskem okraji). — Mesto Kočevje se je 10. p. m. zahvalilo blagemu dobrotniku in ga imenovali častnim meščanom.

✠ 3. t. m. je umerl tukaj gosp. Josip Jurčič, urednik »Slov. Nar.« in odličan slovenski pisatelj. Rojen je bil v Muljavi pri Kerki 4. marcija l. 1844;

gimnazijo je doveršil v Ljubljani, bil nekaj časa na Dunaji in po smerti Tomšičevi je prevzel uredništvo »Slov. Nar.« Uže dijak je pisal v »Slov. Glasnik« v Celovci, njegove pisave, kar se tiče originalnosti v povestih, še dosihmal pri Slovencih nihče ni dosegel; v njegovih povestih se kažejo ljudje, kakoršni so v dejanskem življenji. Veliko je ranjki pisal, a še več je nameraval, kakor pripovedujejo njegovi prijatelji. Ranjki je ravnokar dosegel mir in zadovoljnost, ki je tolikanj potrebna pisatelju, tudi včakal nekoliko Slovanom ugodnejših časov, pa ga je poklical njegov stvarnik iz tega sveta. Mertvaški spreved 5. t. m. je bil tako veličasten, da Ljubljana kaj jednacega ne pomni. Prijatelji od blizo in daleč so ga spremili k sv. Kristofu, in vencev pokladali na rakev, bilo jih je nad 50 od blizo in daleč. — Tako je zopet izginil iz pozorišča nevstrašljivi borivec za pravice slovenskega ljudstva, značajan rodoljub in priden delavec na literarnem polji. N. v m. p.!

**Iz Ljubljane.** Učiteljski izpiti. Od 15 učiteljev, ki so se oglasili za spraševanje, jih je prišlo 14; med vprašanjem sta odstopila 2; od 6 prišedših učiteljic je odstopila med spraševanjem 1. — Izprašanih 17 je dobilo spričalo: II. verste 2 m. učit. in 1 ž. učit.; III. verste 6 m. učit. in 4 ž. učit.; IV. verste 4 m. učitelji.

Deržavnih štipendij je dobilo: po 100 gl. deset gojencev IV. leta in trije II. leta; po 50 gl. sedem IV. leta in devet III. leta; tudi po 50 gl. štirinajst II. leta in sedemnajst I. leta; podpore po 50 gl. je dobilo 8 učencev v pripravljavnem tečaju. »Schltzg.«

**10. dan maja** je bela Ljubljana slovesno praznovala, in te svečanosti so se vdeležile vse šole, srednje in ljudske. Mladina je bila pri sv. maši; ljudske šole so se zbirale potem po šolskih sobah, kjer je mladina slavnemu dnevu primerne pesmi pela in deklamovala, a šolski vodje so ji razlagali pomen slovesnosti tega dneva. V II. mestni šoli na Grabnu je bil pri slovesnosti navzoč tudi c. k. deželni predsednik, sploh se je poslopje II. mestne šole prav prijetno odlikovalo po svoji umetni in okusni olupšavi na srednjih oknih. — Kakor se sliši, so tudi šole po selih ta dan svečano praznovale; o tem prilično kaj vprihodnje.

**Red železne krone 3. verste**, s katerim je zvezano plemstvo, je dobil g. dr. Janez Bleiweis. Od vseh krajev čestitajo gospodu za to proslavljenje, s katerim je tako rekoč počasten tudi narod slovenski, ki je pokazal ob priliki sedemdesetletnice dr. Bleiweisa, kako zelo čišla modrega in previdnega voditelja.

### Razpisi učiteljskih služeb.

**Na Kranjskem.** V šolskem okraji Radovljiškem. Na Irazredni ljudski šoli v Dovjem se razpisuje v stalno umeščenje učit. služba, l. p. 400 gl. in stanovanje. Prošnje do 7. junija pri c. k. okraj. šl. svētu v Radovljici.

### Premembe pri učiteljstvu.

**Na Kranjskem.** G. France Ivanc, spraš. učit. kand., poprej začasno v Ribnici, sedaj začasno v Sodražici. — Gdč. Ana pl. Roth, sprašana za ljudske in meščanske šole, na protestantovski šoli v Ljubljani. G. France Česnik, učitelj na Dobravi, v Radovlj. šl. okraji. Gdč. Olga Rožnik, na 4razredni ljudski šoli v Kerškem, se je službi odpovedala, in v Kerško pride gdč. Hermine Smole, poprej začasno na Studenci (Bründl), in na Studenec prihaja gdč. Mariana Pirnat, spraš. učit. kandidatinja. »Schltzg.«